

službo, samó, da more njemu koristiti. Častitljiva oseba je ded Staniša. Pošten je in značajan, in ljubi nad vse vnučico Luco, katera je ostala brez matere, a mačeha jo kakor navadno pisano gleda. Jako izvrstno je pisatelj orisal tudi življenje v malo večji primorski vasi, in pa prve osebe ondudaj in njih boj za prvenstvo v vasi. Take osebe srečavamo večkrat v življenju.

Poštenost, nedolžnost, prijateljska in zakonska ljubezen zmagujejo naposled, vendar so semtertje nekateri razgovori preveč polzki. Paziti se mora na to, saj knjige Mat. Hrv. tudi mladež mnogo čita. Pisatelj te v „Podgorki“ prav zanima; želimo, da bi nam podal še več dovršenih slik iz primorskega življenja, a njemu obilo krepkega zdravja, ker že dlje časa boleha.

Janko Barle.

Česka književnost.

Historická mluvnice jazyká českého. Napsal Jan. Gebauer. Díl I. Hláskosloví. V Praze a ve Vidni. Nakladem F. Tempského. 1894. 8°. XII. 702 str. — Zopet se je obogatila češka znanstvena književnost z jednim znanstvenim delom, ki se dá primerjati z učenimi deli Šafaříka in Palackega. To delo pa je tudi plod mnogoletnih težavnih študij, kakor piše učeni prof. v uvodu. Zakaj pisatelj je moral večinoma sam šele zbirati tvarino, za kar je treba mnogo časa pri češkem slovstvu, ki je mnogo starejše in bogatejše kakor naše. To tvarino je bilo treba znanstveno obdelati in zgodovinsko razložiti jezikovne pojave, kakor zahteva zgodovinska slovnica. A pisatelj je pri svojem težkem delu zbiral gradivo skupno za vse štiri dele slovnice, zraven pa tudi sestavljal staročeški slovar. Tako dobé Čehi obširno zgodovinsko slovnico svojega jezika, spisano po zahtevah sedanjega jezikoslovja, dobro došlo ne samó Čehom, ampak vsem, ki se bavijo s slovanskim jezikoslovjem, ob jednem pa tudi staročeški slovar. Natančnejša preiskavanja bodo pač preminjala posamezne trditve, a cena delu kot celoti ostane za vedno.

I. B. Komljanec.

Ruska književnost.

Ilirizm. Izslédovanie po istorii horvatskoj literatury perioda vozroždenija. Platon Kulakovskij. Varšava 1894. VIII. + 411 + 93. Cena 3 rublje. — Kdor hoče umeti sedanjost, mora znati tudi preteklost. Vendar pa še nimamo celotnega dela o prebujanju našega naroda niti južnih Slovanov sploh. Lotil pa se je te naloge ruski učenjak Kulakovskij ter prišel preučavati vire za slovstveno prerojenje k Srbom, Hrvatom in Slovencem samim. Že l. 1882.

je izdal delo o Vuku Karadžiću in po dolgem presledku to knjigo.

V I. poglavju (1—49) nam pisatelj ob kratkem načrtava borbo Hrvatov z Madjari za prava svojega jezika, pričeniši s časi Jožefa II., v katerih se je začela vzbujati narodna zavest avstrijskih narodov, in končavši z l. 1847., ko je hrvaški zbor sklenil zameniti latinski jezik — ne z usiljenim madjarskim, ampak — z narodnim. V II. poglavju (50—81) razlaga slovstveno stanje v Hrvaški, Slavoniji in Dalmaciji do ilirizma. Tretje poglavje (82—396) pa govori v 7 oddelkih o razvitju ilirizma in njegovega slovstva. Opisujejo se prvi oznanjevalci nove dóbe, razpravlja se hrvaško pravopisje in različni poskusi, preosnovati oziroma zjediniti pravopisje za Slovence in Hrvate, omenjajo se spisi in razprave o nekdanji in tedanji „Iliriji“, objasnjuje se stališče ilirizma pri oblastih, doma pri Hrvatih in pri Slovencih, Srbih in Čehih, njegovo napredovanje in padanje, popisuje se delovanje in pomen ilirskih društev in znamenitejših delovateljev v oni dóbi. V IV. poglavju (397—411) se ob kratkem označuje ilirizem in njegov pomen. V opazkah in dodatkih (01—086) se navajajo viri, katere je rabil pisatelj (tako nam je raztreseno podano slovstvo o tem predmetu) in posamezne pripombe z dvema različnima poročiloma Lj. Gaja o svojem delovanju. Poročljivost knjige pomnožuje naposled kazalo osebnih imen, vendar bi vkljub obširnemu kazalu vsebine želeli še stvarnega kazala, kakor se nahajajo v večjih znanstvenih delih.

To je ob kratkem vsebina te znamenite knjige. Pisatelj se je potrudil podati, kolikor je mogel, popolno in nepristransko sliko o ilirizmu in vseh silah, ki so vplivale nanj v katerem si bodi oziru. Tudi tedanje slovenske slovstvene razmere je pisatelj dobro proučil, ne samo hrvaške, kar bi se dalo iz naslova sklepati. Zato bo po knjigi posegel tudi oni, ki hoče spoznati razvoj našega slovstvenega življenja. Seveda se je pisatelju vrinila tu in tam kaka pomota. N. pr. družba sv. Mohorja šteje „sedaj“ (ko je namreč knjiga izšla) 65.000, ne pa 40.000. — Pisatelj izraža upanje, da se slovenski pisatelji približajo hrv.-srbskim in se oba jezika zlijeta. Ali ako ni bilo to mogoče takrat, pričakovati je sedaj še manj. Pa tudi treba ni tega. Potrebnejše bi pač bilo, da bi vsak izobražen Slovenec razumel bratski nam jezik, k čemur je treba le nekoliko dobre volje.

Izrazilo se je, naj bi se knjiga prestavila v hrvaščino. S tem bi se pač ustreglo veliki večini, ki ne razumeva ruščine. Želeli bi samó, da bi se pri prestavi popravile pomote, ki so se vrinile v izvirnik.

I. B. Komljanec.